

УДК 374.7 (410) (075.8)

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2023.05.073

ОРОС Ільдико Імрїївна –

доктор філософії, доцент, президент
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7300-9362>
e-mail: ildiko@kmf.uz.ua

СИСТЕМА НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

ОРОС Ільдико Імрїївна. СИСТЕМА НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Неперервне навчання людини передбачає професійний розвиток особистості, який відображає процес її підготовки до трудової діяльності чи перепідготовки в разі зміни професії, а також підвищення кваліфікації з метою поглиблення професійних знань і розширення профмайстерності.

Ключові слова: неперервна освіта, Україна, Велика Британія, прогресивні ідеї, освіта дорослих.

OROS Ildiko Imrievna. CONTINUOUS EDUCATION SYSTEM IN UKRAINE AND GREAT BRITAIN

Continuous training of a person involves the professional development of an individual, which reflects the process of his preparation for work or retraining in the event of a change of profession, as well as professional development in order to deepen professional knowledge and expand professional skills.

On the basis of a comparative analysis of the development of adult education and their continuing education in Great Britain and Ukraine, similar approaches to the organization of professional training of the adult population and features of the development of adult education have been identified, and on this basis, progressive ideas of the British experience on the outlined problem have been identified.

We believe that in order to implement state policy in the field of adult education in Ukraine, it is expedient to implement the progressive ideas of the British experience in adult education outlined by us in the organization of the educational process of education of the adult population of Ukraine and to determine the directions of their creative implementation in Ukraine.

It has been proven that one of the ways to solve the problem of improving continuous education in the conditions of Ukraine's integration into the European and world educational space, rapid processes of globalization and internationalization, ensuring the mobility of human capital, and the development of the information society is not only turning to the best examples of domestic pedagogical science, but and taking into account the general trends of the European experience of adult education throughout life, the results of international research, progressive ideas of foreign experience. In this context, the study of Great Britain's experience in building a system of continuous education is of great interest and can become an important source of comprehensive understanding and creative use of its positive ideas.

Keywords: continuous education, Ukraine, Great Britain, progressive ideas, adult education.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Проблеми організації й розвитку системи неперервної освіти постійно перебувають у центрі уваги вчених і практиків України. Водночас недостатня дослідженість структури неперервної освіти, її видів, принципів функціонування, механізмів стимулювання, фінансування та інформаційного забезпечення спонукає до вивчення світового досвіду та його використання у вітчизняній практиці [5, с. 9–16].

Одним із шляхів розв'язання окреслених проблем є врахування досвіду такої високорозвинутої країни як Велика Британія, де неперервна освіта є одним із пріоритетів державної політики, ґрунтується на давніх історичних традиціях, високоякісних показниках, фундаментальних науково-педагогічних дослідженнях, а практика реалізації довела свою дієвість і ефективність [2, с. 405].

Розглянемо особливості неперервної освіти в Україні та Великій Британії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукової літератури дає можливість для ствердження, що активність порівняльно-педагогічних досліджень розвитку освіти у найбільш розвинених країнах зростає. Н. Абашкіна, М. Лещенко, Н. Лавриченко, О. Матвієнко, О. Огієнко, Л. Пуховська, А. Сбруєва, Л. Хомич та ін. досліджують тенденції розвитку освіти, різні аспекти сучасної освітньої політики. Важливі для науки праці українських і зарубіжних науковців з проблем неперервної освіти (Ж. Делор, Е. Джеллі, Д. Хьюсман, Б. Вульфсон, І. Зяюн, В. Кремень, Н. Ничкало, С. Сисоева та ін.) та праці науковців, які досліджують вплив глобалізаційних процесів на розвиток освіти (В. Андрущенко, А. Коломієць, В. Кремень та ін.).

Мета статті – розглянути особливості неперервної освіти в Україні та Великій Британії та визначити прогресивні ідеї британського досвіду з окресленої проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз праць Л. Лук'янової [4], В. Олійника [6] свідчить, що неперервна освіта, підвищення кваліфікації працівників передбачає регулярне навчання, спрямоване на вдосконалення їхніх професійних знань і навичок, не рідше одного разу на п'ять років з метою поглиблення теоретичних знань у межах професії, а також розширення професійної майстерності.

Учені В. Якубенко й Р. Берлінг зазначають, що післядипломну освіту слід розглядати не тільки як систему підвищення кваліфікації й перепідготовки дипломованих спеціалістів, а й як реформу освіти дорослих, зважаючи на їхні індивідуальні потреби у здобутті певних знань, виробленні навичок і вмінь, особистісному і професійному зростанні [9, с. 139].

У концепції освіти дорослих в Україні Л. Лук'янова представила повне визначення дефініції освіти дорослих як складової системи неперервної освіти, мета якої – «соціально-економічна адаптація дорослої людини до перетворень, що відбуваються в суспільстві; пролонгований процес і результат розвитку й виховання особистості, за допомогою освітніх програм і шляхом реалізації освітніх послуг упродовж життя» [4, с. 16].

Отже, неперервне навчання фахівців передбачає професійний розвиток особистості, який відображає процес її підготовки до трудової діяльності чи перепідготовки в разі зміни професії, а також підвищення кваліфікації з метою поглиблення професійних знань і розширення профмайстерності.

Ураховуючи зазначене і звертаючи увагу на те, що освіта дорослих, як стверджує В. Міщенко [5, с. 9–16.], включається в освіту впродовж життя, тобто в неперервну освіту, можемо віднести такі види навчання як перепідготовка робітників (різні види), підвищення їх кваліфікації до освіти дорослих. Такої ж думки дотримуються й інші вчені: Т. Фініков, О. Шаров та ін. [8, с. 127–129].

Прогресивна частина університетського менеджменту прагне розвитку й диверсифікації видів навчання впродовж життя, перетворення цієї діяльності на один з рушіїв розвитку освітніх закладів.

Роботодавці зацікавлені у коротких і дуже коротких тренінгових програмах, які спрямовані на формування конкретних практичних компетентностей працівників і реалізуються, переважно, за межами традиційних ЗВО, що зумовлює незначну участь бізнесу у фінансуванні програм навчання протягом життя LLL (Lifelong learning) – навчання протягом життя в університетах.

На основі порівняльного аналізу розвитку освіти дорослих, їх неперервної освіти у Великій

Британії і Україні виявимо подібні підходи до організації професійної підготовки дорослого населення та особливості розвитку освіти дорослих і на цій основі визначимо прогресивні ідеї британського досвіду з окресленої проблеми.

Порівняльний аналіз розвитку освіти дорослих у Великій Британії і Україні сприяв виявленню подібних підходів в організації професійної підготовки дорослого населення, зокрема:

- у Великій Британії, як і в Україні, за способом організації освіти дорослих поділяють на: формальну (інституціолізована й структурована – вечірня школа, університет, ПЮ тощо, неформальну (гнучка за організацією й формами навчання, орієнтована на потреби дорослих, що навчаються), інформальну («навчання життям») – людина набуває знань у процесі життєдіяльності;

- у Великій Британії і в Україні запроваджена двоциклова модель підготовки кваліфікованих працівників (бакалавр, магістр); підготовка кадрів для навчання дорослих в університетах становить 4 роки (бакалавр), 2 роки (магістр);

- форми освіти, які забезпечують неперервну освіту: денна, вечірня, заочна, змішана, дистанційна; впровадження кредитно-рейтингової системи організації навчання (забезпечує вибір дорослими студентами додаткових дисциплін, які оцінені в залікових кредитах);

- використання окремих організаційних форм освітнього процесу під час фахової підготовки (лекції, семінари, практичні з використанням інноваційних технологій та ін.);

- навчання на конкурсній, а також на контрактній основі в державних та приватних закладах освіти;

- в організації освітнього процесу відбуваються зміни під впливом інформатизації суспільства: вміння працювати із значною кількістю інформації, здатність до навчання впродовж життя тощо;

- в освітньому процесі університетів використовуються методи інтерактивного навчання, певні проблеми обговорюються у формі дискусій.

Порівняльний аналіз неперервної освіти у Великій Британії і Україні дав можливість виявити особливості підготовки дорослого населення у Великій Британії.

У Великій Британії у процесі організації неперервної освіти населення використовується індивідуальний підхід:

- дорослий учень сам у процесі підвищення кваліфікації обирає навчальний заклад, програму і навіть викладача;

- методи навчання дорослого студента спрямовані на вивчення індивідуальних досягнень кожного з них з метою задоволення індивідуальних інтересів, потреб, які висувають умови роботи на підприємстві.

В Україні в процесі перепідготовки й підвищення кваліфікації працівників використовується диференційований підхід відповідно до професії

дорослого. Ми підтримуємо думку відомих українських учених С. Гончаренка і Ю. Мальваного, які в роботі «Соціально-педагогічні проблеми розбудови української школи» вважають за необхідне впровадження індивідуалізації у процес навчання як сильної сторони організації процесу навчання дорослого населення [1, с. 61–56].

На основі здійсненого порівняльного аналізу наукових літературних джерел з проблеми розвитку неперервної освіти у Великій Британії й Україні та виявлення подібних підходів і особливостей в організації професійної підготовки дорослого населення у досліджуваних країнах нами визначено прогресивні ідеї британського досвіду з досліджуваної проблеми.

Ми вважаємо, що з метою реалізації державної політики в галузі освіти дорослих в Україні доцільним є втілення в організацію навчального процесу освіти дорослого населення України окреслених нами прогресивних ідей британського досвіду з освіти дорослих і визначення напрямів їх творчого впровадження в Україні, зокрема:

- законодавче забезпечення врегулювання розвитку освіти дорослих, державна підтримка та поліпшення її фінансування;
- надання допомоги вчителю-початківцю, зокрема, впровадження: індивідуального плану професійного вдосконалення для вчителя-початківця; менторства; організації навчання вчителя-початківця та ментора-наставника;
- урізноманітнення форм роботи з дорослими студентами, а також розширення й диверсифікування видів надання освітніх послуг, які повністю базують на базову шкільну й вищу освіту;
- визнання неформальної та інформальної освіти, які впливають на ефективність освіти дорослих, адже входження України до європейського освітнього простору вимагає розбудови всіх сегментів системи освіти впродовж життя, які стимулюють модернізацію економічної та гуманітарної сфери країни.

Європейська Асоціація неперервної освіти зазначає, що сегмент «Освіта дорослих» охоплює:

- формальну, неформальну й інформальну форми навчання дорослих [3, с. 256];
- розроблення механізмів визнання результатів неформальної та інформальної освіти дорослих на законодавчому рівні;
- використання індивідуального підходу до дорослого студента в процесі перепідготовки й підвищення кваліфікації працівників;
- укрупнення університетів з метою перетворення їх на регіональні потужні центри освіти;
- здійснення підготовки фахівців, персоналу для роботи з дорослими відповідно до потреб ринку;
- розвиток професійного навчання персоналу на виробництві;

– спрямування змісту куррікулумів, а також форм і методів навчання на оволодіння дорослими студентами дослідницькою роботою, на формування власної думки.

Отже, одним із шляхів розв'язання проблеми удосконалення неперервної освіти в умовах інтеграції України в європейський і світовий освітній простір, стрімких процесів глобалізації й інтернаціоналізації, забезпечення мобільності людського капіталу, розвитку інформаційного суспільства є не тільки звернення до найкращих зразків вітчизняної педагогічної науки, а й урахування загальних тенденцій європейського досвіду освіти дорослого населення протягом життя, результатів міжнародних досліджень, прогресивних ідей зарубіжного досвіду.

У цьому контексті вивчення досвіду Великої Британії з розбудови системи неперервної освіти викликає значний інтерес і може стати важливим джерелом усебічного осмислення й творчого використання його позитивних ідей, що забезпечується:

- статусом країн, які входять до складу Великої Британії як провідних високорозвинених країн світу, в державній політиці яких неперервна освіта є одним із пріоритетів;
- наявністю вагомих педагогічних досягнень і розвинутою системою неперервної освіти, що ґрунтується на давніх історичних традиціях;
- високоякісними результатами в галузі освіти дорослих, які вивчають і рекомендують для впровадження протягом життя європейські освітні інституції;
- гармонізацією глобального й локального у розвитку неперервної освіти, поєднанням європейських і світових підходів із національними особливостями культури, історії, політики, менталітету. Вивчення й узагальнення британського досвіду розвитку неперервної освіти дає можливість сформулювати адекватне уявлення про характер загальних проблем і тенденцій, що мають місце в європейському і світовому освітньому просторі.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Неперервне навчання людини передбачає професійний розвиток особистості, який відображає процес її підготовки до трудової діяльності чи перепідготовки в разі зміни професії, а також підвищення кваліфікації з метою поглиблення професійних знань і розширення профмайстерності.

На основі порівняльного аналізу розвитку освіти дорослих, їх неперервної освіти у Великій Британії і Україні виявлено подібні підходи до організації професійної підготовки дорослого населення та особливості розвитку освіти дорослих і на цій основі визначено прогресивні ідеї британського досвіду з окресленої проблеми.

Ми вважаємо, що з метою реалізації державної політики в галузі освіти дорослих в Україні доцільним є втілення в організацію навчального

процесу освіти дорослого населення України окреслених нами прогресивних ідей британського досвіду з освіти дорослих і визначення напрямів їх творчого впровадження в Україні.

Доведено, що одним із шляхів розв'язання проблеми удосконалення неперервної освіти в умовах інтеграції України в європейський і світовий освітній простір, стрімких процесів глобалізації й інтернаціоналізації, забезпечення мобільності людського капіталу, розвитку інформаційного суспільства є не тільки звернення до найкращих зразків вітчизняної педагогічної науки, а й урахування загальних тенденцій європейського досвіду освіти дорослого населення протягом життя, результатів міжнародних досліджень, прогресивних ідей зарубіжного досвіду. У цьому контексті вивчення досвіду Великої Британії з розбудови системи неперервної освіти викликає значний інтерес і може стати важливим джерелом усебічного осмислення й творчого використання його позитивних ідей.

Подальші дослідження будуть спрямовані на з'ясування впливу міжнародних зв'язків у розвиток неперервної освіти

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. У. Соціально-педагогічні проблеми розбудови української школи. С. У. Гончаренко, Ю.І. Мальований. Рідна школа. №4. 1993. С. 61–56.
2. Коваленко С. М. Особливості сучасних реформ щодо регулювання освіти дорослих в Англії. С. М. Коваленко, Л. І. Клочко. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал МОН України. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка. № 6 (50). 2015. С. 404–413.
3. Лазоренко О. Філософія освіти дорослих в контексті практичної парадигми позитивного навчання: європейський приклад для України. Філософія освіти. №1–2. 2011. С. 255–266.
4. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні. Ніжин: ПП Лисенко М. М. 2011. 24 с.
5. Міщенко С. О. Зарубіжний досвід та вітчизняні актуальності організації неперервної освіти. Рідна школа. Вип. 11. 2010. С. 9–16.
6. Олійник В. В. Управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти: Наук.-метод. посібник. К. : ЦППО. 2002. 185 с.
7. Турко Ф. М. Особливості дистанційного навчання в галузі підвищення кваліфікації кадрів / Ф. М. Турко. Соціально-економічні дослідження в перехідний період дистанційного навчання у ХХІ ст.: Щорічник наукових праць. Вип. 27. 2022. С. 69–74.
8. Фініков Т. В., Шаров О. І., Щепетильникова Є. Є., Смирнов О. О., Лотарев А. Г. Мобільність науково-педагогічного персоналу. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг. дослідж. : аналіт. звіт Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, О. І. Шарова. К. : Таксон, 2014. С. 127–129.
9. Якубенко В. Берлінг Р. Проблеми та перспективи розвитку освіти дорослих в Україні. В. Якубенко Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. №2. 201. С. 135–140.

REFERENCES

1. Honcharenko, S. U. (1993). *Sotsial'no-pedahohichni problemy rozbudovy ukrayins'koyi shkoly*. [Social and pedagogical problems of the development of the Ukrainian school]. Kyiv.
2. Kovalenko, S. M. (2015). *Osoblyvosti suchasnykh reform shchodo rehulyuvannya osvity doroslykh v Anhliyi*. [Peculiarities of modern reforms regarding the regulation of adult education in England]. Sumy.
3. Lazorenko, O. (2011). *Filosofiya osvity doroslykh v konteksti praktychnoyi paradyhmy pozhytlyevoho navchannya: yevropeys'kyy pryklad dlya Ukrayiny*. [Philosophy of adult education in the context of the practical paradigm of lifelong learning: a European example for Ukraine]. Kyiv.
4. Luk'yanova, L. B. (2011). *Kontseptsiya osvity doroslykh v Ukrayini*. [The concept of adult education in Ukraine]. Nizhyn.
5. Mishchenko, S. O. (2010). *Zarubizhnyy dosvid ta vitchyznyani aktualitety orhanizatsiyi neperervnoyi osvity*. [Foreign experience and domestic current affairs of the organization of continuing education]. Kyiv.
6. Oliynyk, V. V. (2002). *Upravlinnya rozvytkom systemy pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohichnykh pratsivnykiv profesiyno-tekhnichnoyi osvity*. [Management of the development of the system of professional development of pedagogical workers in vocational and technical education]. Kyiv.
7. Turko, F. M. (2001). *Osoblyvosti dystantsynoho navchannya v haluzi pidvyshchennya kvalifikatsiyi kadrov*. [Peculiarities of distance learning in the field of professional development of personnel]. Kyiv.
8. Finikov, T. V., Sharov O. I., Shchepetyl'nykova, YE. YE., Smyrnov, O. O., Lotaryev, A. H. (2014). *Mobil'nist' nauково-pedahohichnoho personalu*. [Mobility of research and teaching staff]. Kyiv.
9. Yakubenko, V. Berlinh, R. (2011). *Problemy ta perspektyvy rozvytku osvity doroslykh v*

Ukrayini. [Problems and prospects for the development of adult education in Ukraine]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОРОС Ільдико Імріївна – доктор філософії, доцент, президент Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх педагогів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

OROS Ildiko Imrievna – Doctor of Philosophy, associate professor, president of the Ferenc Rakoti II Transcarpathian Hungarian Institute, Berehove, Ukraine;

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

Стаття надійшла до друку 13.11.2023 р.

УДК [378:005.6:61](477)

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2023.05.077

ПИВОВАРОВ Олександр Васильович –

кандидат медичних наук, асистент

Харківського національного медичного університету

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6062-9949>

e-mail: ov.pyvovarov@knmu.edu.ua

ОЦІНЮВАННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ МЕДИЧНОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ І СВІТІ

ПИВОВАРОВ Олександр Васильович. ОЦІНЮВАННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ МЕДИЧНОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ І СВІТІ

У статті здійснено спробу застосувати інноваційний пошуковий інструмент Google Trends для оцінки зацікавленості медичною і вищою медичною освітою в різних регіонах України і різних країнах. Виконано порівняльну оцінку інтересу до медичної освіти і професії лікаря у часі за довоєнний рік і у період воєнного стану за регіонами України. Здійснено регіональну оцінку інтересу до медичної і вищої медичної освіти у деяких країнах світу (Монголія, Молдова, Вірменія, Грузія). Проведені оцінки дають необхідну кількісну базу для аналізу трансформацій, які відбуваються в освітній медичній галузі.

Ключові слова: професійна компетентність, медична освіта, вища медична освіта, лікар, Google Trends, пошуковий інтерес.

PYVOVAROV Oлександр Vasyliovych. ASSESSMENT OF INTEREST IN MEDICAL EDUCATION IN UKRAINE AND WORLDWIDE

The article attempts to use the innovative Google Trends search tool to assess interest in medical and higher medical education in different regions of Ukraine and different countries.

The level of internationalization of higher education is increasing, particularly in medical education. This study was carried out using a comparative analysis of search queries in Ukraine during the year (February 2020-March 2021), as well as for the period (October 2022 to September 2023). The second part of the task highlights the international aspect of determining search interest in four countries – Mongolia, Moldova, Armenia and Georgia, where the monopoly concentration of institutions of higher medical education is in the capitals.

For research and analysis, the words «doctor», medical education and higher medical education in the Ukrainian language were used in time for two annual periods (pre-war and during martial law) and the distribution of the top 5 regions in relation to the first, provided by the Google Trends system, was presented.

A regional assessment of interest in higher medical education in the world was carried out. The search was carried out for the English-speaking audience of the term «Higher medical education» for the last year (as of December 1, 2023). Statistically significant are requests from four countries – India, the Philippines, the USA and Great Britain. For a more extensive search, educational medical systems of four other countries from different parts of the world - Mongolia, Moldova, Armenia, Georgia - were selected.

In general, it should be noted a uniformly low level of interest in searching for the topic medical education, in relation to the level of search activity for the topic doctor,

The applied modern information tool Google Trends is attractive and easy to use for actual determination of consumer interest in medicine, medical professions, higher education and other related components. The conducted assessments provide the necessary quantitative basis for the analysis of the transformations taking place in the educational medical field.

Keywords: professional competence, medical education, higher medical education, doctor, Google Trends, search interest.